

Nr 155.

Av herr **Rosén**, i anledning av *Kungl. Maj:ts proposition angående omorganisation av och löneroglering för överintendentsämbetet samt angående länsarkitekter m. m.*

I Kungl. Maj:ts proposition nr 258 angående omorganisation av och löneroglering för överintendentsämbetet samt angående länsarkitekter m. m. föreslås, bland annat, beviljande å extra stat för år 1918 av ett förslagsanslag av högst 24,000 kronor för anställande av 11 länsarkitekter. Länsarkitekterna skulle avlönas med arvoden av i genomsnitt 2,000 kronor för år utom för länsarkitekten i det nordligaste distriktet, som skulle uppbära ett arvode av 4,000 kronor.

Det torde vara uppenbart att länsarkitekten i ett distrikt av den omfattning som Västerbottens och Norrbottens län tillsammans icke kan vara till avsevärt gagn, då hans tid huvudsakligen torde komma att upptagas av resor. Av denna anledning har det också ifrågasatts att ställa ett biträde till denna länsarkitekts förfogande.

Konungens befallningshavande i Västerbottens län har i sitt den 29 augusti 1916 avgivna utlåtande framhållit, att det föreslagna nordligaste distriktet helt visst bliver väl stort och att det kan befaras, att arkitektens tid kommer att för mycket upptagas av långa och besvärliga resor. Det oaktat har dåvarande landshövdingen ansett sig icke böra för närvarande påyrka, att arkitektens område redan från början begränsas att omfatta allenast Västerbottens län. Föredraganden hos länsstyrelsen har i avgiven reservation utförligt motiverat behovet av en särskild länsarkitekt för Västerbottens län. Denna reservation tillåter jag mig att som bilaga vidfoga motionen.

Departementschefen har uttalat, att den ifrågasatta nya institutionen i förslaget blivit väl starkt beskuren och att det med hänsyn till de stora distrikten och de långa och kostsamma resorna väl kan ifrågasättas

huruvida en organisation med flera distrikt i verkligheten bleve avsevärt dyrare. Detta torde i alldeles särskild grad böra gälla det nordligaste distriktet, där gagnet av en arkitekt enligt min mening knappast torde komma att motsvara kostnaderna.

Det nordligaste distriktet skulle omfatta 164,454.63 kvadratkilometer eller 37 procent av hela rikets areal, medan genomsnittsarealen av övriga distrikt blir 28,363.68 kvadratkilometer eller allenast omkring 6 procent av hela rikets areal. Folkmängden i det nordligaste distriktet uppgår till i runt tal 343,000, medan medelfolkmängden i övriga tio distrikt uppgår till 520,000, städernas folkmängd inräknad.

Skäl för det högre arvodet till arkitekten i det nordligaste distriktet vore enligt det föreliggande förslaget att söka bland annat i de i regel mindre utsikterna till lönande enskild praktik i ifrågavarande landsändar. För mig synes det som om länsarkitekter i Västerbotten och Norrbotten skulle kunna påräkna en ganska lönande enskild praktik. De behöva nämligen icke befara någon konkurrens, alldenstund arkitekter förekomma huvudsakligen i södra och mellersta delarna av landet. Städerna i Västerbotten och Norrbotten ha för närvarande inga stadsarkitekter. Av denna anledning hava stadsfullmäktige i Umeå den 15 september 1916 enhälligt beslutat erbjuda en till Umeå stad förlagd länsarkitekt befattningen som stadsarkitekt samt att sätta arvodet till minst 1,000 kronor. Med en garanterad inkomst av minst 3,000, eventuellt 3,500 kronor synes det ligga i öppen dag, att sysslan bör bliva tillräckligt inkomstbringande.

Härjämte torde böra erinras om, att de nordligaste länen utvecklas kraftigare än andra. Ett flyktigt studium av statistiken för de senaste åren visar att så är förhållandet. Skolväsendets uppräckning medför nya skolhusbyggnader, de stora kommunernas klyvning föranleder nya kyrkobyggen och andra kommunala anläggningar, järnvägarnas framdragande skapar nya stationssamhällen och med vattenfallens utbyggande följa industriella anläggningar, allt ägnat att giva en dugande arkitekt rika tillfällen till lönande enskild praktik.

Det kan ifrågasättas, huruvida det är lämpligt att bestämma arvodet till en länsarkitekt till 4,000 kronor. Den sannolika följderna blir väl den, att samtliga länsarkitekter inom kort anse sig behöva samma arvode. Och om det nordligaste distriktet gives den omfattning, som Kungl. Maj:t föreslagit, lär det bliva svårt att vid en snart nödvändig delning av distriktet minska arvodet till hälften. Fördelaktigare vore det helt säkert att nu fastslå länsarkitekternas antal till 12, varvid Västerbotten och Norrbotten bilda vardera ett distrikt, samt att, därest

ett arvode av 2,000 kronor till de båda senare länsarkitekterna möjligen anses för lågt, höja detta till 2,500 kronor för vardera. Härigenom ökas utgifterna för länsarkitekterna från 24,000 till 25,000 kronor.

På grund av vad sålunda anförts får jag hemställa,

att riksdagen måtte bifalla Kungl. Maj:ts proposition nr 258 med den ändring, att länsarkitekternas antal bestämmes till 12 och att härför å extra stat för år 1918 anvisas ett förslagsanslag, högst 25,000 kronor.

Stockholm den 8 maj 1917.

Gustav Rosén.

Avskrift.

Bilaga.

Reservation.

I ärendet har jag såsom föredragande haft följande avvikande mening.

För min del kan jag icke finna, att Konungens befallningshavandes förslag eller att en länsarkitekt skulle anställas gemensamt för Västerbottens och Norrbottens län med eventuellt biträde kan vara för länet lämpligt. Följden blir uppenbarligen den, att, under förutsättning att här ifrågavarande sakkunniges förslag bifalles, en länsarkitekt anställs med Luleå stad som stationsort och att denne arkitekt endast tillfälligtvis kommer att vara Västerbottens län till gagn. Jag har så mycket mera grundad anledning till detta antagande, som Konungens befallningshavande i Norrbottens län i avgivet yttrande avstyrkt förslaget om, att länsarkitekten skulle vara gemensam för båda länen, därvid Konungens befallningshavande torde hava tagit särskild hänsyn till föreliggande förslag om inrättande av en stadsarkitektbefattning inom Luleå stad.

Enligt de sakkunnigas utredning borde vid bedömandet av det antal länsarkitekter, som skulle anses erforderligt, tagas hänsyn bland annat till kommunikationsförhållandena inom landets olika delar, samt den *lokala tillgången på för länsarkitektuppdrag lämpliga byggnadsteknici*, varmed enligt de sakkunnigas betänkande å sid. 458 närmast avses enskilt praktiserande byggnadsexpenter såsom statsarkitekter eller stadsingenjörer.

Det är enligt min mening klart, att nom de södra delarna i landet, där praktiserande arkitekter äro till finnandes inom varje större stad och där sakkunskap på ifrågavarande område således är att med större lätthet tillgå, icke skall även från

statsverkets synpunkt föreligga så stort behov av anställandet av länsarkitekter och kan således en sammanslagning av länsområden vara lättare genomförbar. Annat måste förhållandet vara beträffande bland annat Västerbottens län, som dels är till omfattningen så stort och dels hittills varit utan tillgång på nära håll av fackutbildning på området i fråga särskilt under den tid då länet, såsom för närvarande, är under stark utveckling.

Vid förslaget om anställande av en gemensam länsarkitekt för Västerbottens och Norrbottens län hava de sakkunniga, enligt vad betänkandet angiver, antagit, att svårigheter skulle uppstå bland annat på grund av de besvärligare och mera tidsödande reseförhållandena härstädes.

Härpå är givetvis förslaget om ett arvode åt denne länsarkitekt av 4,000 kronor mot ett arvode åt övriga länsarkitekter av allenast 2,000 kronor delvis grundat.

Kommunikationsförhållanden inom länet borde emellertid enligt mitt förmenande i och för sig utgöra tillräcklig grund för att anställa särskild länsarkitekt för Västerbottens län. Då nu härtill kommer länets stora behov av ifrågavarande fackkunskap och då enligt utredningen i ärendet inom länet icke finnes anställd någon arkitekt med sådan utbildning, som avses, måste man enligt min mening komma till den uppfattningen, att en länsarkitekt bör anställas särskilt för Västerbottens län.

Särskild anledning härtill föreligger ur ren ekonomisk synpunkt att redan nu föreslå en sådan anordning, som inom Umeå stad pågår utredning om inrättande av en särskild stadsarkitektbefattning. Lämpligheten av att kombinera denna befattning med befattningen som länsarkitekt ligger i öppen dag. Vad byggnadsnämnden i Umeå stad anfört emot en kombination av befattningen som stadsarkitekt och länsarkitekt, anser jag utan vidare motivering icke förtjäna avseende. Därest tiden för yttrandes avgivande medgivit infordrande av yttrande från stadsfullmäktige i Umeå stad, är jag sålunda förvissad därom, att stadsfullmäktige skulle hava med hänsyn till det angivna inrättandet av en stadsarkitektbefattning hava helt anslutit sig till förslaget, att länsarkitekten i varje fall borde anställas med stationsort i Umeå och antagligen förklarat sig villiga att mera ständigt bidra till hans avlöning.

Det biträde, som länsstyrelsen skulle hava av länsarkitekten, kan ej heller bliva av särskilt värde därest det skall utföras under tillfälliga besök härstädes.

En i Luleå stad bosatt arkitekt kan helt visst icke fylla behovet inom Västerbottens län. Resekostnaderna bliva vidare väsentligt dyrare för statsverket med denna kombination.

Fördelaktigare än att kombinera befattningarna vore således att fördela det föreslagna arvodet 4,000 kronor lika mellan Västerbottens och Norrbottens län. Det torde emellertid böra beaktas, att de flesta tjänstemän inom dessa nordliga län åtnjutit dyrorts- eller kallortstillägg varför ett sådant tillägg av 500 kronor till en grundlön av 2,000 kronor får anses skälig. Även med detta lönetillägg bliva kostnaderna för statsverket ej större än om de sakkunnigas förslag skulle oförändrat bifallas. Umeå i landskontoret den 29 augusti 1916.

Gustaf Heintz.